СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 136. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 12. червня, 1923.

VOL. XXXI. — No. 136. — Jersey City, N. J., Tuesday, June 12, 1923. — THREE CENTS

МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ ПРЕДКЛАДАЄ ПЛЯН НАЦІОНАЛІЗАЦІЇ КОПАЛЕНЬ УГЛЯ

ВАШИНГТОН, 10. червня. — Маюнерська юнія „Де Юнайтид Майн Воркерс оф Америка" предложила федеральній вуглевій комісії, що збирає факти про вуглевий промисел, проєкт перебрання копалень твердого вугля на власність держави.

Після сього пляну федеральний скарб мавби заплатити протягом 50 літ всім шеровцям їх вкладки з доданием 6 процентів приходу та перебрати заряд копалнями на спілку з представниками публики та майнерів.

АҐІТАЦІЯ ГАРДИНҐА ЗА УЧАСТЮ В МЕЖИДЕРЖАВНІМ СУДІ

МИЛФОРД, Делавер, 9. червня. — Президент Гардинґ виголосив перед клюбом молодих републиканців в Вилмингтоні промову, в котрій доказував, що Америка мусить приступити до межидержавного суду при Лізі Народів, коли хоче не допустити до загальної анархії в світ.

УЗБРОЄНІ ЛОДКИ ПРОТИ ПАЧКАРІВ ГОРІВКИ

НЮ ЙОРК, 10. червня. — Здовж побережа стейту Ню Джерзі появилися нині лодки прогибіційного уряду, узброєні проти пачкарів горівки як проти ворога. Лодки мають гармати кількох калібрів.

Вчора вжито їх проти двох кораблів. Прогибіційні лодки стріляли до них острими набоями, після чого пачкарі сейчас здалися.

З сього видно, що уряд завзявся за всяку ціну покласти конець пачкованню алькоГічних трунків морем.

ВАЖНИЙ ВИНАХІД

НЮ ЙОРК, 9. червня. — Інжинери телефонічної компанії Бела сповіщають, що вони придумали вже спосіб, при помочи якого можна буде зробити розмови через бездротний телефон (радіо) приватними, себто так, що їх буде чути лишень та особа, для котрої розмова призначена, а другі „стації" не будуть могти її підслухувати.

ФОРД ЗА ВЖИВАННЄМ АРМІЇ ТА ФЛЬОТИ ДЛЯ ВИКОНУВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 9. червня. — Генрі Форд, відомий автомобілевий міліонер, котрий від якогось часу веде акцію за поставленнєм своєї кандидатури на становище президента Злучених Держав, при виборах в 1924. році, запитаний, як він виконувавби прогибіційний закон, відповів, що він вживби для сього армію та фльоту. Він певний, що моряки й жовніри булиби дуже вдоволені, діставши таку практичну задачу до сповнення.

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКА ЗЕЛІЗНИЦЯ ПІДНОСИТЬ РОБІТНИЧУ ЗАПЛАТУ

ШІКАГО, Илинойс, 9. червня. — Пенсилвенійська зелізниця повідомила Зелізничу Робітничу Раду, що вона постановила піднести робітничу заплату кільком категоріям своїх робітників. Підвишка виносить для поодиноких категорій від 3 до 5 процент. Разом дістало її 112,000 робітників.

АМЕРИКАНСЬКО-КАНАДИЙСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ ЧУЖИНЕЦЬКИХ МАЄТКІВ

ВАШИНГТОН, 10. червня. — Сюди приїхали два канадійські міністри та головний суддя Канади, щоби відбути з американськими урядниками переговори в справі маєтків, поконфіскованих горожанам ворожих держав в час великої війни.

ЗА УПРОЩЕННЄМ ДИПЛЬОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ

ВАШИНГТОН, 10. червня. — Конґресмен Мартин Меден, голова буджетового комітету в палаті послів, заявив, що Злучені Держави повинні завести простійшу та дешевшу дипльоматію. Конґресмен обіцяв повести в конґресі акцію в тім напрямі.

ҐУБЕРНАТОР ПРИ ПОМОЧИ РАДІЯ КРИТИКУЄ СВОГО ПОПЕРЕДНИКА

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 9. червня. — Ґубернатор Смит виголосив через радіо (бездротний телефон) промову, в котрій склав всю вину за високі стейтові видатки в сьому році на неощадність свого попередника.

СЕНАТОР ЛА ФОЛЕТ ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО КАМПАНІЇ

БЕТЕЛ КРІК, Мишиґен, 9 червня. — Сенатор Ла Фолет приїхав сюди на відпочинок до місцевої сенаторії, щоби в той спосіб приготовитися до довшої та напружуючої кампанії проти президента Гардинґа.

НЕ ПОДАЮТЬСЯ

СТ. ПОЛ, Минесота, 9. червня. — До виборів на федерального сенатора на місце помершого Кнута Нелсона зголосилося 14 кандидатів,і покищо ні один з них не хоче уступити. Всі заходи заряду фармерсько-робітничої партії для зменчення числа кандидатів з трох на одного, та заходи републиканської партії хоч як зменчити число кандидатів сеї партії, яких тепер є аж 9, не довели до нічого, і всі кандидати ведуть завзяту аґітацію. Один з кандидатів фармерсько-робітничої партії їздить зі своїм сином по аґітації на аероплянї. Кілька днів тому йому случидася воздушна катастрофа, яка малощо не коштувала його життє.

Правибори будуть дня 18. червня і тоді покажеться, хто остане кандидатом з кождої партії.

БИТВА З МЕКСИКАНСЬКИМИ БАНДИТАМИ

МЕКСИКО, 9. червня. — Громада бандитів напала на поїзд, їдучих з Халяпа до Пуебля. Уряд в якийсь спосіб перевідався про напад та узброїв поїзд жовнірами. Коли бандити напали на поїзд, жовніри отворили огонь. Бандити відповіли огнем і в битві погиб один пасажир, а чотирох других було тяжко ранених. Остаточно бандити мусіли відступити, не вскуравши нічого.

ПЕРЕСИЛАЮТЬ ГАРДИНҐОВИ ҐАЗЕТИ НА КОРАБЕЛЬ ЛІТАКАМИ

Коли президент Гардинґ, їдучи на президіяльнім кораблі „Мейфлавері", находився яких 400 миль від берега, військова летнича служба виправила над океан літак, котрий доручив президентови на воді пакунок з недільними ґазетами з Ню Йорку.

ЛЕТУН ДАЄ ПОЖАРНИЙ СИҐНАЛ

Джеймс Кілен, капітан інжинерського відділу американської армії літаючи в неділю понад Ню Йорком, завважав, що з одного дому в Дільниці Бронксі добувався дим такою масою, що се можливе хиба від пожару. Він зараз опустив свій літак на кілька тисяч стіп та кружляв низенько понад містом довкола горіючого дому так довго, поки цікаві люди не доглянули не лишень літака, але й добуваючийся з дому дим та не дали знати до найблизчої пожарної сторожі. Як лишень на вулиці появилися пожарні машини летун піднявся в гору та пропав за хмарами диму.

КОНФЕРЕНЦІЯ НАД ВЖИВАННЄМ ПРАПОРА

За стараннєм ветеранської організації „Американського Леґіону" відбудеться незадовго в Вашінґтоні конференція, якої специяльною ціллю буде установити правила вживання американського прапора цивільними людьми. Ходить о се, коли вони мають право вживати сього прапора при церемоніях та парадах.

Після конференція правила будуть оголошені публично. На конференції буде промовляти президен тГардинґ.

СМЕРТЬ В ЦЕРКВІ

Минувшої неділі померли в Ню Йорку дві жінки підчас богослуження. Одна з них померла на удар серця в католицькім костелі св. Фіделія, вертаючи від причастя в свою лавку, друга померла в церкві св. Августина, сидячи в лавці.

САМОВБИЙСТВО З РОЗПУКИ

Коло міста Нютона, в стейті Ню Джерзі, поповнив самовбийство, випивши лютої отруї, фармер Джан Р. Смит. Коли родина найшла трупа, він держав в руці судовий приказ виноситися з фарми через незаплаченнє довгів.

Сусіди його кажуть, що він згадував їм про свій замір та просив їх подбати за його жінку та діти.

СИДІВ В КРИМІНАЛІ ЧЕРЕЗ ЗАСТУПНИКА

Департамент судівництва у Вашінґтоні дістав вістку, що один „бутлеґер" з Мериленду, засуджений на чотири тижні тюрми, відбув кару чере заступника та що заступника трактували вязничні сторожі як справдішнього гостя, дозваляючи йому ходити на прохід на місто та вертати лишень на обід та спаннє.

Про подібний случай доносили недавно зі стейту Огайо. Департамент розвів слідство донесеней.

НОВА СКАРГА ПРОТИ ЮНІЙНОГО ПРОВІДНИКА

Нюйорський стейтовий прокуратор постановив обжаловати перед судом Роберта Вриндела, юнійного провідника, котрий тепер сидить в тюрмі, бо він мав предложити фальшиві звіти зі своїх приходів. Віс заплатив податку 1.358 долярів а після прокуратора мавби заплатити 36.366 долярів.

ЗААСЕКУРУВАВСЯ НА МІЛІОН ДОЛЯРІВ

Капітан Еді Рикенбайкер, визначний американський летун, котрий відзначився був в час великої війни, заасекурувався на міліон долярів на случай якогось випадку підчас літання. Він буде платити 5.000 долярів річної премії підприємству Лойда в Лондоні, котре приняло асекурацію.

РЕЛІҐІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРО ЗОРУЖЕННЯ

ВАШІНҐТОН, 8. червня. — Провідники реліґійних та чоловіколюбних орґанізацій скликані секретарем війни на конференцію в справі скріплення реліґійного навчання в американській армії, ухвалил резолюцію, що неприготованнє до війни є найгіршою провокацією зі сторони других держав починати війну проти незоруженої держави.

АРҐЕНТИНА ГОТОВА ВЕРНУТИСЯ НАЗАД ДО ЛІҐИ НАРОДІВ

БУЕНОС АЙРЕС, Арґентина, 8. червня. — Президент арґентинського конґресу заявив в своїй інавґураційній промові, якою отворив нове засіданнє, що Арґентина повинна назад вернутися до Ліґи Народів.

Арґентина була виступила з Ліґи в 1920. році, коли Ліґа відкинула внесеннє Арґентини, щоб приняти до Ліґи всі суверенні держави.

ЗАХОДИ ДЛЯ ЗАПОБІЖЕННЯ НЕДОСТАЧІ ВУГЛЯ

СТ. ПОЛ, Минесота, 8. червня. — Виконавча рада Товариства Американський Інжинерів виступила з пляном неустаючого досліджування, кілько вугля є в маґазинах великих міст, щоби в той спосіб запобігти недостачі вугля в найблизчу зиму.

ДО ВСІХ КОМУ ДОРОГІ УКРАЇНСЬКІ СИРОТИ

До всіх Вас звертається ковельське Т-во „Просвіта" (в Ковелі, на Західній Волині) допомогти хто чим може — дайте свій дар на викуп будинку під український притулок для дітий. Треба в терміні 2 місяців вплатити 12,000.000 марок пол. (около 200 долярів) а такої суми т-во не має. Коли брало цей будинок то було переконане, що громадянство відкликнеться; допоможе здобути необхідні для цього фонди. Жертви просимо надсилати на адресу: „Ковель Юридика ч. 5, Т-во „Просвіта". — Голова „Просвіти" А. Олексюк, секретар Муравецький.

ЛЯХИ АРЕШТУЮТЬ УКРАЇНЦІВ

До львівських поліційних арештів спроваджено в неділю студ. філ. Шкварка зі Звенигорода, пов. Золочів. Закидують йому злочин належання до КОБУС'а. — У Львові арештовано після переведення домашньої ревізії студентів: Вовка, Герчанівського, Шенецького і ще двох, яких призвища ще невідомі нам.

УРЯД НЕ МОЖЕ ПРОДАТИ СВОЇХ КОРАБЛІВ

ВАШИНГТОН, 9. червня. — Алберт Ласкер, голова Федеральної Корабельної Ради, зрезиґнував зі свого становища. Перед уступленнєм предложив урядови довший виклад своїх поглядів на корабельну справу. На його погляд, уряд не повинен продавати своїх торговельних кораблів, бо се йому не вдасться, а місто сього пробувати вести їх як державне підприємство.

В БОЛГАРІЇ ВИБУХЛА РЕВОЛЮЦІЯ. — ПРАВИТЕЛЬСТВО СТАМБУЛИЙСЬКОГО ПОВАЛЕНЕ

СОФІЯ, столиця Болгарії, 10. червня. — Тут вибухла революція буржуазії і війска проти правительства Стамбулийського.

Революція перенеслась і до других міст Болгарії.

Ще в пятницю усюди був спокій, а вже в суботу рано революціонери захопили владу у свої руки і весь міністерський кабінет запроторили до тюрми.

Переворот відбувся під проводом Занкова і Русева.

Занков тепер став премієром і утворив новий кабінет, який складається з радикалів, соціялістів, лібералів і демократів.

Нині в неділю вже панував спокій в Софії і по всіх містах Болгарії. В Софії мало війска, бо його розіслано в моторових возах по селах.

В деяких селах були вибухли повстання проти нового правительства, а в обороні селянського правительства Стамбулийського, але війско їх здавило.

Стамбулийський утік з тюрми і укріпився у Славовіці разом із 100 жовнірами із селянської ґвардії та кількасот селянами, але державне війско вже його окружило і за кілька години може взяти в полон.

В Софії серед населення панує велика радість ізза упадку Стамбулийського, але по селах настрій зовсім інакший.

Про короля Бориса кажуть, що він і далі останеться на престолі. Він Стамбулийського не любив і безперечно вдоволений з його упадку.

Стамбулийський як був премієром, то нераз старався короля понизити. Він недавно сказав до короля Бориса: „Ви будете панувати, але не будете правити. Ви є королем не партій але робучого народу. Ви будете панувати, поки мати-мете довіре більшости народу, яка могла би Вас вибрати президентом републики, якби захотіла".

МАНІФЕСТ НОВОГО БОЛГАРСЬКОГО МІНІСТЕРСЬКОГО КАБІНЕТУ

СОФІЯ, столиця Болгарії, 10. червня. — Нове болгарське правительство видало маніфест до народу, в якому заявляє, що у правлінню буде руководитись засадами справедливости і демократії задля привернення внутрішнього спокою і ладу в Болгарії, а також буде удержувати тісні добросусідські зносини з сусідніми державами, виконуючи міждержавні зобовязання.

Склад нового болгарського кабінету такей: Г. Занков, премієр і міністер війни; Руссев, міністер внутрішних справ; Молов, міністер хліборобства і просвіти; Бобочевський, міністер торговлі і промислу; Станчев, міністер прилюдних робіт; Теодоров, міністер скарбу; Казасов, міністер залізниць; Смілов, міністер судівництва.

Всі міністри є русофілами.

КАЖУТЬ, ЩО ПІДЧАС РЕВОЛЮЦІЇ В БОЛГАРІЇ ЗГИНУЛО 30 ОСІБ

ВІДЕНЬ, 10. червня. — Сюди наспіли вісти із Софії, які повідомляють, що вчасі революції в Болгарії згинуло 30 осіб.

НІМЕЦЬКИЙ ПРЕМІЄР КАЖЕ, ЩО НІМЕЧЧИНА НЕ МОЖЕ БІЛЬШЕ ДАТИ АЛІЯНТАМ

БЕРЛІН, 10. червня. — Німецький канцлер Куно заявив, що він не міг предложити аліянтам більшого відшкодовання як предложив в останньому меморіялі.

Зокрема він строго осудив поведенне французьких окупантів в Рурщині.

ФРАНЦУСЬКА НАДІЯ НА АНҐЛІЮ

ПАРИЖ, 10. червня. — В тутешних урядових кругах сподіваються, що британський премієр Стенлі Болдвин буде підпирати політику премієра Раймонда Пуанкаре в Рурщині.

НІМЦІ УБИЛИ ДВОХ ФРАНЦУСЬКИХ ОФІЦИРІВ

ЕССЕН, Німеччина, 10. червня. — В місті Дартмунд, в Порурю, убили Німці двох французьких офіцирів у бійці за дівчину.

Французька окупаційна влада не буде сеї справи видвигати, бо вона не має політичного підкладу.

ФРАНЦУЗИ ВИДАЮТЬ НІМЕЦЬКУ ҐАЗЕТУ

ЕССЕН, Німеччина, 10. червня. — Французька окупаційна влада зачала видавати німецьку ґазету, в якій подає вісти про події в Рурщині.

ЛОМАННЄ КОНСТИТУЦІЇ

ЛОНДОН, 10. червня. — Американські купці замовили тут великі засоби ірляндських і шотляндських горівок.

Горівки будуть вислані до Канади, а відтам до Ню Йорку.

ТУРКИ ХОТЯТЬ ПОКИНУТИ ЛОЗАНСЬКУ МИРОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ЦАРГОРОД, 10. червня. — Турецьке правительство поручило голові турецької делеґації Ісметови паші в Лозані, щоби покинув близко-східну мирову конференцію, якщо аліянти не згодяться приняти турецьких умов.

ПІЄР ЛЬОТІ ПОМЕР

ПАРИЖ, 10. червня. — В місті Андей помер звісний французький письменник Пієр Льоті у 73-ому році життя.

Він був звісний яко великий приятель Турків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загранищею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВИСТАВА УКРАЇНСЬКОЇ КЕРАМІКИ.

СПАДЩИНА ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи".)

Під українські Зелені Свята в Берліні відкрилась вистава української кераміки, влаштована проф. Михайлом Паращуком.

Ця вистава є одним з небагатьох реальних здобутків, які нам полишила світова війна. Як відомо, вже на початку війни „Союз Визволення України" за допомогою німецької влади виокремив усіх українських полонених в осібні табори й почав провадити серед них широку національну й культурну роботу. Один з найбільших українських таборів було заложено в баденськім невеликім місті Раштаті.

Тут були школи, бібліотека, театр, майстерні. Викладали тут проф. Богдан Лепкий, др. З. Кузеля, др. В. Левицький, др. Р. Смаль-Стоцький, проф. М. Паращук. Останній, як знавець українського народнього мистецтва й сам не аби-який різьбяр і маляр, звернув особливу увагу на те, щоб збудити серед полонених їх вроджене почуття стилю й приложити його до чогось корисного, практичного.

Так повстала Раштатська майстерня української кераміки. Глина почасти бралась на місці, а почасти спроваджувалась із Чехословаччини. Самий процес фабрикації був поставлений згідно з останнім словом европейської техніки. Рисунки або давав проф. Паращук або їх вигадували самі полонені.

Майстерня випустила понад півтори тисячі ріжних виробів: тарілок, ваз, кухликів, члечиків, попільничок, відмедиків, баклажок, барильців, пісочниць, свистулок. Річі ті підчас війни продавались у Берліні в універсальним склепі Вертгайма й користувались величезним успіхом. Оригінальність форм та арнаменту, якими визначались ці вироби, були для Західної Европи чимсь новим і незвичайним і викликали загальне замилування. Вже в першім повоєннім році в Німеччині не можна було купити якої-небудь річі з української кераміки ні за які гроші: все було випродано.

На щастя, при ліквідації Раштатського табору професор Паращук одібрав з півтори сотні тих річей, запакував їх у скрині й віддав на перехування до якоїсь фірми. Аж нині ті річі знов побачили світ Божий.

Збірка, виставлена нині в Берліні, презентується незвичайно гарно й цікаво. Серед виставлених 130 виробів не знайдеться двох річей, однакових по формі чи по орнаменту. Що не річ — то артистичний твір, безпосередньо взятий з джерела української народньої творчости. А яка розкіш фарб, одтінків, ліній, яка скрізь багата фантазія, яке то все оригінальне й своєрідне!

Другої такої збірки нема в цілім світі. На самій Україні художня кераміка перед війною вироблялась, але під оглядом технічним вона стояла не досить високо. Так, Опішнянські керамічні вироби на вигляд були гарні, але води вони не тримали, бо були зле обпалені. Нині, наслідком руїни й та слабенька продукція занепала. А закордоном Раштатська майстерня взагалі була першою та одинокою спробою в цім напрямку.

Булоб конче бажаним і навіть необхідним, щоб ця одинока в своїм роді колекція залишилась в українських руках. Проф. Паращук мусить її продати, бо треба заплатити великий рахунок за поклаже. Тутешні Українці дуже виставою цікавляться, але купити колекції ніхто з них не може чи не хоче. Мабуть, не оминути того, щоб колекція не опинилась у чужих руках. А як булоб добре, колиб вона знайшла собі місце хочаб у Національним Українським Музеї у Львові!

Виставою зацікавилось тутешнє чеське посольство, й можливо, що незабаром цілу колекцію буде перевезено на виставу до Праги. Є надія, що чеський уряд закупить її для свого національного музею. Це все-таки буде не найгіршим виходом, бо коли вже цій історичній збірці не судилось залишитись в українськім посіданню, то хай вона принаймні залишиться в посіданню братерського славянського народу.

Берлін, 28. травня. Радянин.

МАРШАЛОК ФОШ В ПОЛЬЩІ Й ЧЕХІЇ.

„Борець за право і справедливість, за визволення поневолених народів" — і вісім міліонів Українців у польській неволі.

(Від власного кореспондента.)

Маршалок Фош, начальний комендант французької армії, величаний як переможець Німеччини у світовій війні, відвідав у сім місяці Польщу й Чехію.

В Польщі витали його особливо в Варшаві і Львові, в Чехії — в Празі.

І в Польщі і в Чехії величали Фоша як найславнійшого вожда: не тільки тому, що він розбив Німеччину, але також тому, що він воював „за право і справедливість", „за визволення поневолених народів", що Польща і Чехія завдячують його побіді над Німеччиною свою державну самостійність.

В Польщі витанне Фоша мало яркий протиукраїнський характер, який зазначився особливо підчас побуту Фоша у Львові.

Які заслуги має Фош для Польщі і за що витає його польський нарід, про се написало львівське „Слово польске" ось-що:

„Львів витає побідного вожда армій союзних держав і народів, які поставили собі як одну з цілий війни зєдинену Польщу з доступом до моря...

„Витає з вдячністю за надіславу в найкритичнійшу хвилю українських атак на Львів муніцію, за сформовану коштами і заходами Франції армією Галлера, за спаралїжування інтриг, які хотіли накинути нам з Лондону перемире, яке віддало би Українцям майже всю „всходню Малопольску", за поміч, віддану в час большевицького наїзду одною-едином в Европі Францією..."

Сі слова польського часопису дуже пророчисто говорять, за що передовсім Польща витає Фоша як представника Франції.

За те, що Франція помогла Польщі військово і дипломатично завоювати Галичину, Волинь, Холмщину, Полісся й Підляще, помогла укріпити панування Польщі над українськими землями.

Франція прислала Польщі муніцію тоді, коли українські війська під Львовом і на цілім галицькім фронті мали перевагу над польськими. Франція прислала Польщі армію Галлера, завдяки чому польська армія стала сильнійша від української й завоювала Галичину. Франція перешкодила польсько-українському перемирю в Парижі. Франція дала Польщі поміч проти Совітської Росії й Радянської України, наслідком чого Польща в ризькім договорі одержала теперішню свою східню границю.

Словом, передовсім за те, що Франція помогла Польщі завоювати українські землі, Польща величала Фоша.

До сього протиукраїнського настрою достроївся також сам Фош. У Львові виголосив він промову до „оборонців Львова", себто до тих Поляків, які в падолисті 1918 р. підняли у Львові повстання проти української державної влади, величаючи їх героїство. Фош очевидно стоїть на тім, що Львів, се польське місто, що Галичина, се польський край, — і тому величає як героїв тих, які в дійсности були рабівниками й напали на українську землю.

Дійсні герої, які боронили рідну українську землю від польського ворога, спять у рідній землі, яку тепер зневажає ворог, що — зневажаючи їх рідну землю — зневажає також їх.

Зневажив їх також Фош, бючи по лиці правду і величаючи як героїв тих, які в дійсности були наїздниками, рабівниками, злочинцями, що напали на українську землю.

Нехай Поляки чи Чехи величають Фоша як найславнійшого вождя, нехай величають його за визволення Польщі чи Чехії...

Одначе не мають права величати його як борця за право і справедливість, за визволення поневолених народів.

Вісім міліонів Українців, які стогнуть в ярмі польської неволі, є голосним протестом проти такого величання Фоша.

Фош є помічник польського ката українського народу, співвинуватель в тім, що вісім міліонів українського народу стогне в ярмі Польщі.

В звязку з побутом Фоша у Львові польська преса донесла про відкриття заговору на Фоша. З відомостий польської преси, яка говорить то про „комуністичний" то про „українсько-комуністичний" заговір, не можна знати, що властиво було з тим заговором. Може се одна з численних провокацій польської поліції, щоби ще кілька Українців вкинути до польської тюрми.

Але коли Українець читав усі ті величання Фоша польською пресою за те, що Фош і Франція помогли Польщі накласти на вісім міліонів українського народу ярмо польської неволі, — то чи не могла в нього загорітися жажда пімсти?

Очевидно, не особа Фоша стоїть на перешкоді визволення українського народу з польського ярма. І не усуненнем особи Фоша український нарід осягне визволення.

Та коли наш ворог — Польща величає Фоша і Францію, а Фош, віддячуючися за польські величання, величає „оборонців міста Львова", — то се кривавими буквами записується в серці кождого Українця, а могили наших борців стогнуть, бо важко їм лежати зневаженими в поневоленій рідній землі...

Рідна земля і могили її оборонців кличуть визволення з польської неволі.

Прага, 18. мая, 1923. **Др. Михайло Лозинський.**

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В БОЛГАРІЇ.

Українська еміграція в Болгарії була зовсім незорганізована і лише в в січні місяці 1921 р. з приїздом в Болгарію полк. В. Филиповича заложилась в м. Софії Українська Громада (30 членів). Це було основою Громади, що розросталась з кождим днем все більше. Головний елемент Громади старшини і козаки бувших армій Денікина та Врангля, попавших туди по незалежних від них обставинах, була частина повстанців і навіть декілька старшин з армії УНР.

Громада істнувала нелегально майже два роки і лише 6. ІХ. 1922 р. завдяки заходам людей, що стояли на чолі організації, Громада була легалізована в Мін. Нар. Освіти Болгарського Уряду.

Матеріяльне становище організації дуже тяжке, бо не має жадних грошевих засобів; джерелом істнування еміграції є фізична праця при будові домів і на залізничих та шосейних шляхах на провінції. Заробіток вистарчає на харчування, але ця праця мається лише в літню добу, тому зимою люде страшно бідують, бо наступає безробіття.

Громада з 30 душ зорганізованих в м. Софії розрослась до числа 1200—1500 душ, зеднаних в гуртках і порозкиданих по всій Болгарії; там до нього часу заложились гуртки в м. Софії: 1) Софійська Громада; 2) Кул.-освітня секція з підсекціями аматорською, хоровою, шкільною, бібліотечною; 3) Спілка інвалідів УНР; Студентська спілка; по провінції: 5) в м. Варні; 6) в м. Нові-Загорі Гурток ім. Т. Шевченка, 7) в м. Хаскові, 8) в м. Плевні робітнича артіль, 9) в Свіцові артіль рубачів, 10) в Білій Черкві робоча артіль, 11) в Новоселцях. Декілька місяців назад приїхали сюди з Єгипту „Український Гурток в Єгипті" і „Т-во ім. Гетьмана Ів. Мазепи", „Т-во ім. Мазепи" зараз же по приїзді в Болгарію влилось, як федеративна одиниця, в нашу Громаду. На чолі всіх гуртів стоїть Центральне Правління Громади, в склад котрого входять: голова Василь Филипович (б. старшина СС.), заступник голови Опанас Романюк (б. ст. арм. УНР.), скарбник Андрій Бурливий (б. стар. повстанець), писар Кость Шавірський та члени — Виктор Михайловський і Пилип Скорик.

Організаційний рух набирає більших розмірів — так цими днями зголосилась до Правління делєгація від учнів місцевої російської гімназії з такою заявою: „Зібрання школярів Української російської гімназії прохає Вас приняти всіх нас до складу Української Громади. Нам школярам-Українцям істнувати самітно дуже тяжко, але покладаючись на Гречисту Матір гадаємо, що Ви не відштовхнете нас від себе в цю тяжку хвилину і дасте змогу дочекатися тої години, коли ми всі станемо під жовто-блакитний стяг. Поможіть нам: дайте просвіту, дайте книжок, дайте все що можливо. Приміть і нас до Вашої Хати".

Громада раніш отримувала досить регулярно часописи, але за послідних 5—6 міс. не має їх майже зовсім, тому Ц. Правління силкувалося видати свій часопис, але за браком коштів зупинилось лише на інформаційному листку, котрий і вийшов уже під назвою „Українська Громада". З газет, які одержує громада, тепер є лише дві: „Свобода" — Львів і „Український Сурмач" — Каліш.

При софійських організаціях заснована книгозбірня, яка покищо має понад 400 творів, тут же відкривається незабаром і книгозбірня „Укр. Гуртка в Єгипті" (понад 900 томів).

Для підвищення культурного стану своїх членів зимою улаштовуються курси українознавства, вечірки, лекції читанки, але на жаль це робиться не во всіх гуртках за браком культурних сил та матеріяльних засобів. Центр. Правління вживає всіх можливих засобів для постійного інформовання своїх Гуртків, надсилаючи їм газети, літературу і т. д.

Відношення до нас болгарської влади — гарне настільки, наскільки відріжняємо себе від Москалів. Загальная думка Болгар „всічкі руснаці" і це дуже коли шкодить нам. Тому наша еміграція всіма засобами відріжняють себе від Росіян і на кождому кроці це підкреслює.

Маємо поки що не недосить сталі звязки з нашими колоніями в Туреччині і Америці, а також з поодинокими особами в Греції і Сербії. Ведеться також досить велике листування з Великою Україною, але уже частю приватного — родинного характеру.

З основних завдань Громади є як найбільши обєднання нашої еміграції. Тому Ц. Правління силкується закласти по всіх місцевостях Болгарії свої Гуртки.

В м. Софії мається притулок Українського Червоного Хреста „Українська Хата", заснована ще в березні 1921 р. при широкій моральній і матеріяльній допомозі посла УНР. в Болгарії В. С. Драгомирецького.

При „Українській Хаті" мається столова, де даються обіди хорим і бідним емігрантам — решта обідає за невелику платню; там же мається невеличка сцена.

Найпекучійшою потребою Громади є безумовно барк преси, літератури і інформацій.

В. Хвиля.

(„Діло").

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ ПОСЛА ЛУЦКЕВИЧА ДО „ПРИЯТЕЛІВ" У ВАРШАВСЬКОМУ СОЙМІ

Латаючи своє здоровле, вельми підтоптане вязницями, та на останку (дарма, що й недоторкальний!) ще й потовчений поліцаями, я довідався з преси про видання мене, посла, наче якого розбишаку, — судови. На диво се брутальне топтанне прав Українців-виборців не зустріло і найменьшого спротиву навіть з боку „Визволення" (лівих людовців). Тогож самого „Визволення", якого кращі люди, мовляв наповнювали колись царські тюрми (як наприклад жінка-посол Косьмовська, до котрої несамохіть, як ніби доborця за волю, був якось, мимо на-шого козацького звичаю, прихилялось я до руки... бр... а бодай рука тая всохла!), а тепер вони радніські „визволяти" українських послів від непосильних обовязків, що кладе на своїх виборців поневолений Поляками Український Нарід.

Ви, „приятелі", відкрили карти. Кождий поневолений, чи Білорусин, чи Українець, бачить: якої допомоги сподіватись навіть від „людовців". Під вашим ярмом оздобуємо: і землю, й волю, і право на рідну мову, і школу! Все нам дасте... Щодо **школи**, то гірка критися перед широким світом: **добру школу таки проходимо ми.** А через те — моя роля в соймі закінчена.

Та не гадайте, що зі страху сказав я: „пас". Ні!... До вязниці призвичаєний і ляцькі тюрми взагалі мене не лякають. Отже і звання посла сам я не зрікаюсь. Бо річ в тому: що звання посла, тих відповідальних обовязків, що вчасі так жахливого передвиборчого та й на самих виборах терору всежтаки український люд Волині між іншими і мені (тогочасному вязневі!) звалив на плечі, — того ані сам я не можу зректись, ані хтось інший, крім самих хіба виборців, позбавити мене не правосильний. Отже по волі-неволі залишаюсь яко правний представник свого Народу! Надіяж хвилина: вернусь до своїх виборців. (Не хлібоїдь-же якийсь я, як Ільків, що боїться рідного оточення). І вернусь уже не як оборонець права у **звироднілому вашому парляменті.** Кажу — звироднілому, бо коли з приводу інтерпеляції про жидівські погроми на улицях Варшави ви в самому соймі 17. квітня с. р. чините жидівський погром, а мужнього Німця, посла Цербера, до крови товчете, ще й на місяць виключаєте із засідань — то воно більше ніж виродження, гірше всякого кретинізму.

Так... Ждіть мене, як одного з мстників за наруги, — кривди над Українським Народом.

Марко Луцкевич.

БОЛЬШЕВІЯ В НЕВОЛІ „НЕП"-МАНІВ.

З Росії і з України приходять вісти, що „неп-мани" (нові капіталісти, котрі розвели бизнеси на основі Нової Економічної Політики (НЕП), яку тому півтора року проголосив Ленін і яку приняли большевицькі (совєтські і комуністичні) зїзди в Москві) — вже узяли у свої руки не тільки промисл і торговлю але і большевицькі „державні" установи, які не мають уже сили проти них боротись.

Ще робітники пробують проти них боротися страйками, але як „неп-мани" ще більше скріпнуть на силах, так і страйки робітникам нічого не поможуть.

Бо „уряд" і „червона армія" будуть „неп-манські" себто капіталістичні, і хотяй з назви будуть совєтські, то на ділі будуть служити „неп-манам" і їх слухати.

Ось до чого довела большевицька брехня.

Нарід мусить повалити большевиків, а з ними і „неп-манських" капіталістів.

ЗА НІМЕЦЬКЕ „ВОЄННЕ ВІДШКОДОВАННЄ".

На „мировій" конференції у Версаю ухвалили собі аліянти разом з Америкою і примусили Німеччину погрозою нової війни підписати їх ухвалу, що Німеччина має аліянтам кромі забраних територій ще заплатити їм 132,000,000,000 золотих марок „воєнного відшкодовання".

Німці і розумнійші Англійці переконували аліянтів, що Німеччина не всилі заплатити такого „відшкодовання", але се їх не переконувало, а Французів тільки „обурювало".

Німці спершу платили, кілько могли, а далі стали.

Рівночасно Німеччина попала у фінансове банкротство. Вона нині засипана паперовими грішми і покидо навіть не думає про вихід з того прикрого положення.

Аліянти кажуть, що се Німеччина робить нароком, але чим можна їй дорікати за самооборону?

Німеччина хотіла в „добрий спосіб" погодитися з аліянтами і сплачувати їй, кілько в її силі з промисл. Вона вже предкладала аліянтам 5 предложень. Але аліянти всі відкидали, а Франція тому кілька місяців відповіла наїздом на німецьку угляву долину Рур.

Всетаки Німеччина тепер предложила 5-ий проект сплати „воєнного відшкодовання". Вона хоче 4 роки не платити, а в 1927 році зачати річно платити по $300,000,000 і дав запоруку в державних зелїзницях і промислі.

Безперечно, що Франція мусіла би тоді покинути Поруре.

Але аліянти, а особливо Франція, відкидають се німецьке предложення.

Франція потребує гроший зараз, а не по 4 роках. І вона хоче більше. І не хотіла би забиратись із Рурщини, аби тільки Німці покинули там пасивну резистенцію проти окупантів.

Франція хоче як найбільше видусити з Німеччини, бо потребує гроший на державні довги (проценти від довгів) і на нову авантуру проти большевиків; а також хоче остатись у Рурщині, аби Німеччина не могла рухатись.

Зноваж Німеччина веде самооборонну акцію і хоче ратуватися з того положення, в яке загнати її Франція, не дивлячись, що і собі набудуче підкопає жерело доходу.

Продовження такого стану не ворожить добре не тільки Німеччині але і Франції.

Могла би запобігти дальшій руїні Німеччини і Франції Англія й Америка, якби їм на тім залежало.

Поправді їм си руїна не шкодить і тому не спішаться на ратунок. Хиба грозила би нова загально-европейська хуртовина, то може аж тоді Англія й Америка вмішаються, аби світова війна не випала в їх некористь.

А. Падолист.

ОНАДІЯНІСТЬ

Золотом зіткані, тугою спітканї,
Мрії мої чарівні,
Де вам подітися? Може розлитися,
Творячи срібні пісні?

Ні, залишаєтеся, в сонці купаєтеся,
В серці надії будіть,
Що свій пробудиться, жадання збудиться,
[і]дуться,
„Любий наш Край буде жить!
Мрії заляканї, мрії заплакані,
Досить вже смутку й журби,
Гукніть тривогою, ядучи дорогою,
Може повстануть раби...
Може прокинуться, орлами скинуться,
Візьмуть у руки меч,
Пімстою лютою, залізом скутою
Витнуть катів у ночі!

ЗНАЙОМИЙ ОБРАЗ

Вздовж улиці хата при хаті,
На церкві хрест, похилений на бік.
Від церкви верби головаті
Ідуть і загинають і потік.

Над стріхами дими, а в горі
Зіходять й мерехтять зірки,
За ворітьми і при коморі,
Мов листя шум — любовні гутірки.

Знайомий образ. Ніби бачу
Його в далекім і чужім краю,
Й незримими слезами плачу,
І мовчки доленьку кляну свою.

Богдан Лепкий.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примирників, є найліпшим серединком до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; черть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50.

Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дороше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календарі на 1924 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календарі безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Пожадані телеграфічні сполучення між Туреччиною і Совітською Росією зістали вже доверщені? Телеграфічний дріт сполучує Москву, Тифліс і Ангору. Чи Ви знаєте, що 20 цигареток Мюред коштує трохи більше як 20 звичайних цигареток, однак Мюред мають в собі 100% найліпший турецький тютюн, який росте на Сході, підчас коли інші цигаретки мають в собі звичайний тютюн. Не дивниця, що Мюред є найбільшою цигареткою у світі.

З НАРОДНЬОГО ЗЇЗДУ У ЛЬВОВІ

Політичний огляд і звіт з діяльности Народнього Комітет, д-ра Івана Курівця).

У вступі звідомлення д-ра Івана Курівця згадано, що отсе перший раз від десяти літ (1913 р.) збираеться надзвичайний Народній Зїзд, щоби кинути оком на минуле, переглянути наші ряди, підвести білянс наших втрат і зисків, намітити шляхи нашого будучого поступування, застановитися над тим, як маємо жити й поступати з околичними приятелями й ворогами нашими, щоби зберігти себе перед загладою і підготовити момент нашого повного й збірного визволення.

На протязі останніх десяти літ відбулися два надзвичайні Народні Зїзди нашої партії, а саме 25. грудня 1917 р. у Львові і 28. березня 1919 р. в Станиславові. На першому з них обнято білянс нашого політичного життя за час від початку 1914 до кінця 1917 р., а на другому за час від початку 1918 до дня Зїзду. Це звільнює нас від обовязку подавати перегляд політичних подій і звіт з діяльности до 28. березня 1919 за винятком — так сказатиб — львівського періоду від дня 1. листопада 1918 р. Годиться іще згадати, що 25. березня 1918 р. відбувся у Львові, скликаний тодішньою Українською Парляментарною Репрезентацією, зїзд українських нотаблів.

Після цього вступу референт з огляду на економію часу, покликуючись на нашу пресу і відповідні спеціяльні публікації, в цілости пропускає огляд подій в світовій політиці і на українських землях, себ-то добу Центральної Ради, Гетьманату, Директорії й створення Західно-української Народньої Республики, а спинюється головно на життю й діяльности трудової партії.

Після листопадового перевороту всі визначнійші члени партії віддалися справі державного будівництва. Уступлення українських війск зі Львова тяжко відбилося на життю партії. Польські тимчасовівласти арештували й вивезли визначних діячів партії, як д-ра В. Бачинського, пок. Івана Кивелюка, д-ра Ів. Курівця, д-ра К. Студинського і д-ра В. Охримовича. Польський ген. Розвадовскі закрив щоденник „Діло" і інтернував його редакторів. Инші визначні члени — зовсім зрозуміло — виїхали зі Львова з війском і урядом. Наша партія фактично перестала істнувати у Львові, якщо мати на увазі манифестацію її життя. Вона в деякій мірі пішла в підземелля.

Поза Львовом під українською владою партія проявляла широку діяльність. В березні 1919 відбувся в Станиславові надзвичайний Народній Зїзд, який змінив назву партії з національно-демократичної на народню-трудову, перевів зміну програми особливо в соціяльній точці та вибрав тимчасовий Народній Комітет з др. А. Горбачевським — як головою і др. Ром. Перфецьким — як секретарем. На жаль, нововибрана управа партії не могла розвинути ширшої діяльности, бо небавом наступив відступ за Збруч.

Окупація польськими військами цілої Сх. Галичини відразу зазначилася страшним террором і переслідуваннями. Масові вязнення, інтернування, розстріли, грабіж українських інституцій були на денному порядку. Наша партія — як державницька — була люто переслідувана. Одні активні члени партії подалися за Збруч, другі сиділи в тюрмах і таборах, за третіми нишпорила охрана, инші сиділи тихо, а тільки невеличкий гурт проявляв діяльність. Народній Комітет фактично був розбитий. Перебуваючі у Львові члени старого Народнього Комітет і тимчасового-станиславівського погодилися на тому, що через недостачу людей створили збірний Народні йКомітет. Провід Нар. Комітетом обняв заст. голови з 1913 р. пок. Іван Кивелюк, а секретарював др. Ром. Перфецький. Одначе й цей склад не був вистарчаючий. Тому за ініціятивою пок. Кивелюка кооптовано нових членів Нар. Комітету з членів Ширшого Нар. Комітету та визначних партійних діячів. В тому складі Нар. Комітет урядував на протязі останніх чотирьох літ. Зміна зайшла тільки на становищі оглови і секретаря. Замісць пок. Ів. Кивелюка, котрий безнастанно був вязнений й через те запав на здоровлю, Нар. Комітет покликав на голову д-ра Володимира Бачинського, а замісць д-ра Ром. Перфецького, що виїхав в літі 1920 перед большевицьким наступом, покликано на секретаря ред. Мих. Струтинського. В останньому часі після уступлення д-ра В. Бачинського обовязки урядуючого голови виконував др. Іван Куровець.

З самого початку журбою Народ. Комітету було відновлення партійного органу. Всі спроби довести до відновлення „Діла" не дали позитивного висліду. З української преси появлялися у Львові тільки соц.-дем. „Вперед", який довший час спомагали члени нашої партії як единий національний орган під польською окупацією. З кінцем 1919 р. вдалося нам після довгих заходів посередними дорогами роздобути дозвіл на видавання щоденника „Громадська Думка", який кілька разів закриваний мусів змінювати свою назву на: „Українська Думка", „Український Вістник", „Громадський Вістник", вкінці „Діло", а опісля знову „Громадський Вістник" і в останньому часі „Діло". Редактором нашого органу через короткий час був др. В. Щурат, опісля через три роки ф. Федорців, а від лютого ц. р. Мих. Струтинський. Наш орган був важко переслідуваний польськими властями. Крім згаданих вгорі щоденних органів раз був закритий тижневик „Свобода" та двотижневик „Вазволення". Згідно з програмою нашої партії наші органи обстоювали соборність і незалежність України і з тої основної точки погляду ставилися до всіх инших проблемів. Годиться згадати, що наші органи перевели безпощадну кампанію проти варшавської декларації з 2. грудня 1919 й польсько-петлюрівської умови з 22. квітня 1920 та проти звязаного з нею походу на Київ. Наші органи поборювали відому організацію „Вперед", ганебну службу всяких Яцкових і Твердохлібів, наші органи розбурхували прибиту масу, будили національно-культурне й економічне житт,я проводили строгу державницьку лінію, піддержували й боронили одноцільний національний фронт. Всі справи нашого національного життя находили живий інтерес і відгомін на сторінках наших органів.

Після заняття Львова й Перемишля польськими військами, а в половині 1919 р. й цілої Сх. Галичини всяка громадська організація була просто неможлива через терорш переслідування і заборони польських властий. В тому часі появлявся тільки единий наш тижневик „Український Голос" в Перемишлі, та проявляв свою діяльність закритий в р. 1921 „Український Горожанський Комітет" з др. Ст. Федаком і Вол. Целевичем на чолі, як інституція суто гуманітарна. З політичних українських партій вспіли в деякій мірі залегалізуватися тільки партія соц.-демократична. Всі инші українські політичні партії, а особливо наша партія була поставлена майже на нелегальне становище. Спроби залегалізувати її через довший час не могли увінчатися ніяким успіхом. До того-ж, як вже згадано, наша організація була зовсім розбита і треба було наново переводити організацію в дуже важких умовинах. З тією метою перш усього слід було дізнатися, що ще живого остало в нашій стратованій і скервавленій країні. Безпосередно неможливо було це зробити, бо всяка комунікація з повітовими центрами, а тим більше селами була в зародку припинена. Не знати було також, з ким комунікуватися, що живого лишилося у нас. Тому ужито посередніх способів і з тією метою святковано дуже врочисто 80-літні уродини нашого ветерана през. Ю. Романчука, опісля заранжовано всенародне святкування 60-літніх роковин смерти Т. Шевченка, свято „Просвіти", перенесення тлінних останків І. Франка до власної гробниці. Правда, не було це завданням Народ. Комітету, але конечність вимагала перш усього розпочати діяльність в цій царині. В літі 1922 р. Нар. Комітет задля поширення в масі ідеї соборности через спеціяльну установу проклямував і своєю пресою перевів всенародню збірку в користь голодуючої України.

Аж після цих підготовних кроків розпочато наново партійну організацію в краю. Зайвим буде говорити про подробиці, котрі дали вдоволяючі позитивні результати, а годиться вказати, що проти всесильної польсько-державної машини, спираючись на правних основах, ми вспіли перевести в цілім краю абстиненцію при конскрипції, данині, повну абстиненцію при виборах і т. п. Прекрасна постава краю, а особливо подиву гідна постава нашого селянства, жертвування всім в імя національної справи проречисто засвідчали наші змагання. З подивом і почуттям сповненого обовязку годиться ствердити, що край виповнив все, що було потрібне, аби нашу справу вдержати на міжнародній арені та дати їй все потрібну основу. Наш політичний провід і край не занедбали нічого, щоби підперти старання п. през. Петрушевича. В діяльности „Народнього Комітету" все брав верх обеднюючий момент і з тої точки погляду ми — як партія — понесли великі жертви в користь инших партій і инших наших політичних чинників.

Опісля реферат займається Українською Національною Радою і Міжпартійною Радою та зясовує відносини між партіями. Щодо цього останнього, то трудова партія кооперувала з соц. демократами аж до їх виступу з Нац. Ради в березні 1920 р., а й опісля намагалася притягнути їх до співпраці, одначе безуспішно. В останньому часі ця партія головокружної еволюції стала на становищі для нас зовсім неприємливім. Між нами і радикальною партією, заступленою д-ром Ів. Макухом і д-ром Львом Бачинським, панувала однозгідність поглядів у всіх важнійших справах. В останніх часах наступило охолодження цих відносин. Радикальна партія бажала би скинути на нас відповідальність за невдачу та при тій нагоді зміцнити свої розхитані ряди. Взаємини з таким неприродним примусовим союзником, як християнсько суспільники, зліквідовано автоматично в останньому часі. Ця групка, не проявляючи найменшої діяльности, не маючи власного органу, не виявляючи прилюдно своїх поглядів, все було в тім таборі, де йшла позакулісова кампанія проти нашого проводу. Р русофільским табором, заступленим „Руским Испол. Комитет-ом". піддержували ми горожанський мир. В останньому часі русофіли в своїх органах „Жизнь" і „Воля Народа" зірвали цей мир, одначе ми не вийшли іще з резерви у відношенню до них.

Вкінці реферат зясовує відносини між нашою партією і урядом д-ра Петрушевича, між краєм і еміграцією та зазначує, що хоч трудова партія постійно творила певну й непохитну основу уряду без огляду на його перепетії, то одначе не може поділитися співвідповідальністю за повний неуспіх уряду, бо наша партія не мала впливу ані на політичні концепції уряду, ані на його склад, ані на дипльоматичні заходи. Одначе ми зробили все можливе, щоби із самовідреченням, не оглядаючись на жертви дати йому поперття і підперття.

Реферат кінчається отсим апелем до зібраних: „Ще перед 5-ма роками стояли ми на порозі величавих переворотів. Ще перед 5-ма роками відкривалися перед нами всякі можливости. Ми мали власну державність і її втратили, ми мали геройську армію і її розгубили, ми мали що найменше можність створити великі надбання в сфері економічній, культурній, або хоч би гуманітарній. І цього не зроблено. Сьогодня ми найшлися в неволі, без елементарних прав, на вузких стежинах щоденної праці і щоденної боротьби. Нашим завданнем тепер зріло і розважно, з почуттям відповідальности особистої і загальної глибоко застановитися і призадуматися, що нам робити і як поступати, щоби могли серед великого лихоліття зберігти національний організм.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

БЕРИ ВСЬО, ЩО В ХАТІ!

Оповідання з життя запорожських збігців.

Свобідно за **Майом.**

(2)

Турок обтирав піт і важко дихав.

— Я, — каже, — вже не годен побільшити ключ до замка в дверях до твого пана, бо вже всі пястри, які мав з собою, впхав у ту велику діру, в котрій лежить ключ.

— Більше не маеш? Скажи мені: чи буйна буде трава, як на сухе поле впаде з неба так мало крапель роси?

— У мого пана є міхи золотої роси. Гадаю, що нею покропить тебе, бо твій пан мабуть возьме тебе з собою. Кажу тобі, що мій пан, то пан многих мішків золота.

Бракович лежав на мягкім дивані, але не спав. Чув він ті перехвалки і нахабний торг свого слуги. Ашмат був добрий і вірний слуга, але любив мати бічні доходи. Знав, що в землях падишаха хабарі бере кождий, від найнизшого слуги до великого везиря. Отже й Ашмат ішов за приміром усіх. Браткович відчинив обережно двери і став на порозі.

— Спиш, пане? — спитав Ашмат.

— На ногах?... Як можу спати, коли ти не мав де, та перед хатою сваришся, Бог знае з ким. І вмерлий пробудивсь би від того гамору.

— Прийшов слуга якогось дуже багатого Турка і хоче з тобою говорити. Прийшов взяти тебе до недужої... І каже, щб я мушу з тобою...

— Нехай прийде сюди!

Турок став перед порогом, схилився до землі, роззувся і покірно ждав, аж заговорять до нього і покличуть увійти.

— Ходи близше! Чого тобі греба?

— Салем алеікум! Алах нехай буде з тобою, пане, і нехай отворене буде твое вухо для покірного прошення найменшого з твоїх слуг.

— Хто ти і що маеш мені сказати?

—Я слуга великого пана Муртази. Велика турбота наповнила його дім і гризе серце його, бо Зулея, корона його серця, пропадає в тінях смерти. Жаден гекім, жаден факір і жаден чарівник не здужав здержати походу її недуги. Та почув мій пан про тебе. Про тебе і про твою славу, та що смерть втікае перед голосом твоїм. Отже вислав мене до тебе просити, щоби ти з його квітки стріпав росу смерти. Тоді солодка буде тобі його дяка і заяснїе лиском золота. Його хата над Дунаем. Човном горі рікою будеш там за годину. Я повезу тебе і привезу назад.

— Іду. Зажди на вулици. За хвилину вийду.

Слуга взяв свої черевики і вийшов. По хвили вийшов Браткович з Ашматом. Татарин ніс невеличку коробку з ліками. Човен, хоч проти води, ішов доволі скоро, бо мав чотирох гребців. Справді за годину причалив до берега.

— Тут! — сказав слуга Муртази, показуючи мур, пару сот кроків від берега. — В саді обведенім сим муром хата мого пана.

Мур був такий високий, що хати не було видко. Від ріки до муру йшов канал, котрий попір мур приводив до середини воду Дунаю. Обійшли квадратове обмурованне бо вхід був із противного боку. Слуга застукав у фіртку в мурі. Крізь дірку глянув ворітник і відчинив. Між муром і хатою був занедбаний сад і цвітник. Темними, низькими сіньми слуга провів їх на подвіре, посеред хати. На середині подвіря був басен (саджавка), до котрого вода приходила з Дунаю згаданим каналом. З подвіря входилося до ріжних кімнат.

Бракович велів Ашматови лишитися на подвірю і пішов за провідником до селямліку (гостинної світлиці). Ціла світлиця була застелена коврами. Під цілою задньою стіною, від кута до кута був широкий турецький диван. На дивані сидів Муртаза. Коли його гість увійшов, Турок підвівся, і, як велів звичай, дожидав гостя стоячи. Браткович був у чоботях, котрі ніяк було стягати. Отже пройшов світлицю по дорогоцінних коврах і сів на дивані. Турок сів коло нього.

— Салем алеікум! — привитав Турок гостя протяжним, хриплим голосом.

— Алеікум! — відповів гість.

— Нехай Алах велить рости бальсамови на слідах твоїх стіп, — розпочав Турок. — Нехай мід капае краплями з кінчиків пальців твоїх, щоби моя душа більше не чула голосу журн серця мого!

— Нехай дасть мир душі твоїй! — відповів Браткович. — Нехай поможе мені знайти отрую, що гризе кість твого щастя.

— Я чув, що ти між гекімами великий знаюка. Де ти вчився? Чи в тих книгах, з котрих ссав молоко свого знання, так само стоїть усе, як усе стоїть в корані?

— Між Німцями! Такого треба мені. Я чув, що Німці знають камінь мудрости і абракадабру, котра проганяе смерть...

— Нема каменя мудрости, ані абракадабри.

— Передо мною не потребуеш таїтися. Знаю, що чарівникам не вільно говорити про свою штуку. І я не хочу виманити її від тебе. Лише поможи мені. Чим виганяєш з людий хоробу? Словами, чи талізманами?

— Ані словами, ані талізманами. Одною медициною.

— Вже ти мені голови не закрутиш. Але маю до тебе довіре. Хоч ти не мослім, твоя рука щаслива, наче б її поблагословив наш пророк. Ти знайдеш хоробу і подужаєш її.

— Приступаймо до діла!

Турок замнявся. Йому не вільно було з чужим мужчиною говорити про свою жінку, а знав, що мусить. Отже став обходити з далека.

— Ти з краю невірних, де не є ганьбою говорити про те, що є донькою матери?

— Нам вільно говорити не лише про доньку матери, але й з самою донькою.

— Мослімови не вільно говорити про свою жінку. Про ваші жінки вільно. Отже буду говорити про жінки в ваших сторонах... Коли у вас жінка занедужала так, що не їсть нічого... в очах чахне...

— Далі! При ріжних недугах не їдять і чахнуть.

— Коли очи померкнуть і лице западеться... Коли, хоч знесилена і зморена безсонницею, таки не годна вснути... Коли тільки сперта годна стояти; іде поволи пересуваючи ногами... Коли дрожить від студени, хоч тепло... Коли кождий шелест трівожить її... Коли не має ніякого бажання, нічого не любить, ні ненавидить. Не скаже слова вдоволення, не нарікає. Лише похнюплена зітхае і тужить... Коли не хоче й світла сонця бачити, лише вдень і вночи, понурившися, куняе в кутику...

Турок з трівогою дивився в лице гостя, начеб хотів вичитати з нього: присуд смерти, або надію життя. Браткович уже не сумнівався, що Турок любить недужу гарячою, дикою любовю східного серця. Здогадувався, що його любка любить кого иншого, та вона в гаремі Туртази проти своєї волі. Щоби допевнитися, тягнув Турка далі за язик.

— Ти ще не все сказав. Говори далі!

— Щож більше сказати?... Буває, що нараз скрикне начеб хто кинджал устромив в її груди. Буває, що її уста без упину повторяють одно слово...

— Яке слово?... Може недуга саме в тім слові!...

— Чуже імя!... Вже й кров показувалася на її устах.

— Вже все?

— Все...

— Вона вмре.

Турок сидів хвилю, наче скаменілий. Нараз схопився і глянув на свого гостя таким прошибаючим, огнистим і лютим поглядом, що иншого жах прибив би до землі. Але козак-лікар був не з тих. Також схопився і з глумливою усмішкою глядів Туркови в очі.

— Невіро! Собако! — крикнув Турок. — Ти був моя остання надія. Отже як вона вмре, то й ти не вийдеш відси живий. Поміркуй ще раз і скажи, чи спасеш її життє? Вмре вона, то й ти вмреш!

Турок поклав руку на кинджал (ніж-запоясник) за поясом.

— Муртазо! — відповів Запорожець спокійно, але рішучо. — Я не такий лікар, як инші, що лише сидять у книжках, та варять зілля, мішають масти, мелють порошки. Я козак, Запорожець. Не такі лицарі, як ти, важили на мене і пішли землю гризти. Мій ніж клав під мої ноги дикі кабани. Мої руки скручували вязи диким бикам. Неодин медвідь почув у послідне в своїм життю гук, як гукнула моя рушниця. Твое щастє, що твій кинджал щеза поясом. Заки-б ти підвів руку, щоб утопити ніж у моїх грудях, лежав би сам під ногами Запорожця. Знаєш, що таке Запорожець? То не Турок, ані Лях! Я прийшов, щоб, як можна буде, поратувати тебе. Коли ти так приймаш поратівника, то прощавай!

Браткович пустився до дверей.

— Стій! — крикнув Турок. — Або вона подужає, або твоя смерть!

Браткович ішов далі, не озираючися. Вже був на порозі.

— Живий порога не переступиш! — додав Муртаза і вихопив зза пояса кинджал.

Тепер Запорожець озирнувся. В саму пору, бо кинджал вилетів в руки Турка. Запорожець ще встиг відскочити. Кинджал вбився в дошку дверей. Запорожець прискочив до Турка, вхопив обіруч за плече, гепнув ним об стіну і назад відступив до дверей. Турок хвилю не годен був підвестися. Лежав непорушно під стіною постогнуючи. Браткович усе ще стояв у дверях. Нарешті Турок закляв і сів.

— Тепер уже будеш знати, — промовив козак, — що таке Запорожець... що то не з Ляхом діло під Цецорою, чи деінде. Тепер ти вже пізнав руку Запорожця. Стрібуй ще раз, то більше не встанеш!

— Не буду трібувати, бо тобі помагае нечиста сила. Ти чарівник, або характерник. Як би не те, то мій кинджал був би прошив тебе. Я ще ніколи не хибив. Хиба ще тоді, коли був дитиною і що лиш учився орудувати збруєю.

— Як гадаєш, що я чарівник, то ти не повинен був сумніватися, що можу спасти твою Зулею, твою жінку.

— Хто тобі сказав се імя?

— Твій слуга.

— Невірний не сміє вимовляти імени жінки вірного.

— Я сказав імя лише такої жінки, котра вже завтра може бути небіжкою.

Турок глянув трівожно на козака і схопив голову в руки.

— Чи справді?... І нема ратунку?

— Можна пробувати... Але не можна гаятися.

— Як спасеш її, заплачу чим зажадаєш.

— Може знову кинджалом?

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

З ОБЄДНАННЯ.

Спис оподаткованих від 1-го мая до 1-го червня 1923.

43) З **Рейні, Па.,** від бр. св. Ів. Хрестителя переслав п. Н. Джмелик 3.75
Зложили: Олекса Кобилинський 50 цнт.; по 25 цнт.: Василь Цап (мол.), Стефан Цап, Л. Хома, В. Ціхонь, Іван Лаврівський, Гр. Язьвінський, Мих. Язьвінський, Іван Грешко, Лука Решетар, Николай Іванців, Лесьо Іванців, Гр. Іванців і Василь Фенчишин.

44) З **Пеорія, Ілл.,** від тов. Укр. Робітників переслав п. В. Бігун.. 2.75
Зложили: А. Батюк 50 цнт.; по 25 цнт.: В. Бігун, А. Бігун, А. Паячковський, П. Паячковська, А. Куш, Ф. Нагач, М. Нагач, С. Онищук, А. Батюк.

45) З **Пасейк, Н. Дж.,** від бр. Н. Зачатія, переслав п. І. Живицький 2.75
Зложили: Анна Гладка, Михайло Онишкевич, Петро Махомета, Іван Живицький, Софія Живицька, Пелагія Висувата, Мих. Пискор, І. Прокопович, П. Ребенська, Іван Здибель, Ник. Рапак по 25 ц.

46) З **Вілінг, В. Ва.** від бр. св. Івана Хрестителя переслав п. Михайло Пуціло 3.18

47) З **Трентон, Н. Дж.,** від бр. св. Василія переслав п. П. Стадник 7.00
Зложили: Павло Стадник 3.00; Олекса Наконечній 2.00; Онуфрій Грещак і Петро Стадник по 1.00.

48) З **Аавбурн, Н. Й.,** від Тов. Зап. Січи переслав п. М. Денега 6.25
Зложили: Йосиф Сінкевич 75 ц.; Мих. Назарчук, Андрій Шварик і Олекса Олійник по 50 цнт.; по 25 цнт.: Гр. Орищин, Іван Коковський, Іван Савран, Мих. Каймен, Василь Гуменний, Василь Борачок, Адам Стайзер, Семен Мриблуд, Роман Мозола, Іван Щербій, Василь Єднак, Петро Яськів, Петро Ґердовський, Стефан Батько, Гр. Ґудз, Максим Денега.

49) З **Ірі, Па.,** від бр. св. Петра і Павла переслав п. Михайло Пеленський 2.25
Зложили по 25 цнт.: Николай Гаврилів, Мих. Пеленський, Вас. Томс, Василь Юрцан, Т. Сатишур, Гр. Бегера і Йосиф Віговський; Іван Пеленський 50 цнт.

50) З **Честер, Па.,** Стефан і Василь Опалінський по 3.00........ 6.00

51) З **Бентлейвил, Па.,** від бр. св. Михаїла переслав п. І. Фарняк.. 2.25
Зложили по 25 цнт.: Іван Фарняк, Олекса Мороз, Никола Мороз, Стефан Яворський, Анд. Дуда, Василь Шумілов, Мих. Вихот, Роман Новак, Йосиф Янницький.

52) З **Спрінг Валей, Н. Й.,** від Тов. Просвіти переслав п. К. Ільків 3.50
Зложили: К. Робовський 50 ц.; по 25 цнт.: П. Бандура, К. Ільків, А. Кашинський, М. Терпеливець, І. Брега, С. Чавус, Д. Гнилишин, І. Кріль, П. Мирдяк, С. Магомета, О. Мельник і І. Порубалюк.

53) З **Лорейн, О.,** від бр. св. Андрея переслав п. М. Ґалянка.... 2.00
Зложили по 50 цнт.: Володимир Каршун, Пелягія Каршун, Теклля Ґалянка і Мих. Ґалянка.

54) З **Скрентон, Па.,** від. бр. св. Николая переслав п. Кирило Волощук 10.25
Зложили: Андрій Молодович 2.00; по 1.25: Стефан Калакука, Стах Кусів і Іван Возній; по 1.00: Кирило Волощук, Іван Тарас, Павло Ґулька, Мих. Яремкевич; по 25 цнт.: Анд. Чомко і Анна Чомко

55) З **Н. С. Питсбург, Па.,** від бр. св. Юрія переслав п. Стефан Дзюба 5.25
Зложили по 50 цнт.: Ст. Дзюба, Петро Попадин, Гриць Сорокa, Теодор Сенько, Мих. Федорів, Мих. Тимочко, Мих. Дербіш, Николай Струс, Мих. Лейбик, Ів. Мосур; Николай Мурдза 25 цнт.

56) З **Елизабет, Н. Дж.,** від тов. Зап. Січи переслав п. К. Пілат.... 9.00
Зложили: Іван Кіценюк 1.25; Теод. Луняк 2.00; по 1.00: Ілько Ґенега і Томко Ґенега; по 50 ц.: Никола Гаврищ, К. Пілат, Стефан Мотла, Гр. Рудницький, Ник. Ільків, Кирило Возняк; по 25 цнт.: Дмитро Гобир, Іван Кіценюк (мол.), Мих. Грипщак.

57) З **Франкфорд, Па.,** від бр. св. Йосафата переслав п. Е. Леськів 10.00

58) З **Ню Йорк, Н. Й.,** від тов. Зап. Січи переслав п. П. Перей.. 9.00
Зложили: Мих. Смолій 1.00; по 50 цнт.: Іван Семан, Гр. Мовчан, Еміль Лотоцький, Йосиф Деревинка, Никола Добрянський, Фелікс Дашкевич; по 25 цнт.: Стеф. Малярський, Мих. Гоньошин, Василь Чопка, Гр. Стефанишин, Симеон Кучма, Л. Кишвінський, Юстин Кароль, Ґендри Дерек, Василь Кожух, Йосиф Чупіль, Іван Троняр, Никола Старущак, Антін Яблонський, Теофіль Качмар, Ів. Костецький, Мих. Ковальчук, Петро Зюбрицький, Павло Васильків, Павло Перей і Іван Хома.

58) З **Питсбург, Па.,** від бр. св. Володимира переслав п. Андрій Галечак 10.25
Зложили: Стефан Олійник 3.00; по 1.00: Дмитро Сидір, Дмитро Ясеницький, Гр. Баран; по 50 ц.: Фелікс Кричевський, Ник. Рудавський, Никола Павліш, Дмитро Яницький, Теод. Яницький і Вас. Брова; по 25 цнт.: Ст. Козак, В. Рудавський, Вас. Плекан, Юрій Вознічак і Петро Файферевич.

59) З **Филаделфії, Па.,** від бр. св. Йосафата переслав п. П. Михальчук 1.00
Зложили: Панько Михальчук 25 цнт.; Григорій Гураль 75 цнт.

60) З **Честер, Па.,** від Січової сотні II переслав п. Г. Перчак.. 4.00
Зложили: Осип Петрик 50 цнт.; по 25 цнт.: Іван Хомин, Василь Бобяк, Петро Тиман, Мих. Андріїв, Василь Гоцкевич, Мих. Куріца, Дм. Проць, Семен Чабан, Василь Волянський, Мих. Мамчин (ст.), Гр. Перчак, Василь Карачок, Стефан Грабовський і Осип Друлик.

61) З **Гері, Інд.,** від Січової сотні 41 переслав п. Ст. Дабай..... 1.75
Зложили по 25 цнт.: Стефан Дабай, Василь Андрусяк, Мих. Софяк, Іван Кукула, Теод. Клиса, Ів. Гриневич, Антін Гайванович.

62) З **Літслейл, Па.,** від бр. св. Петра і Павла переслав п. Мих. Стецевич 15.75
Зложили по 1.00: Іван Ґерега, Стась Волох, Іван Мельник, Мих. Федуська, Іван Шимоняк, Андрій Махник, Петро Войтечко; по 75 цнт.: Іван Глухій, Мих. Родьо; по 50 цнт.: Петро Смольницький, Петро Прокопович, Николай Чесновський, Мих. Мельник, Максим Кісьо, Іван Костик, Стефан Кріль, Николай Мельник, Юрій Назаревич, Ник. Мікула, Іван Цап, Мих. Стецевич і Іван Срадомський; по 25 цнт.: Дмитро Наливайко, Мих. Тир, Йосиф Матияш.

63) З **Шикаго, Ілл.,** від бр. Рождества Пр. Діви переслав п. К. Паляк 15.00
Зложили по 1.25: Іван Іщук і Іван Бардаховський; по 1.00: Ілько Свірський, Симеон Стахняк, Василь Щурко і Іван Мітьо; по 75 цнт.: Теод. Пелех, Мих. Облочинко, Мих. Гірняк, Андрій Малюта; по 50 цнт.: Олекса Олешко, Юрій Мітьо, Олекса Банас, Ілько Коропась, Стефан Проць, Григорій Горинь, Григорій Олешко, Петро Лехів і Симеон Ментус; по 25 цнт.: Мих. Лютник, Ілько Дибуляк, Андрій Фоца і Петро Горак.

64) З **Филаделфії, Па.,** від бр. св. Георгія переслав М. Заньчук 15.00
Зложили: Василь Ухнат і Іван Малина по 1.25; по 1.00: Олекса Щегда, Іван Боросевич, Николай Закарко, Антін Тоганчин, Яків Воробель і Николай Пелих; Ів. Ваврик 75 цнт.; по 50 цнт.: Семко Струмилик, Іван Дешовий, Іван Жмутин, Гр. Грицків, Ник. Наконечній, Іван Аркотин; по 25 цнт.: Семен Курко, Андрій Цупер, Ст. Бомба, Петро Мокрицький, Яцко Курічко, Николай Білінський, І. Ф., Курило Даньків, Юрко Нечипор, Лев Матвій і Ник. Волос.

65) З **Филаделфії, Па.,** від бр. св. Петра і Павла переслав п. Михайло Заньчук 3.75
Зложили: Петро Семків і Мих. Сивуляк по 1.00; Іван Олійник 75 цнт.; Ілько Маньків 50 цнт.; Петро Солонинка і Семен Плетеницький по 25 цнт.

РАЗОМ $674.08

ПИСАНКУ НА РІДНУ ШКОЛУ від 1. до 31. мая 1923

Трентон, Н. Дж., від громадян переслав п. Павло Стадник...... 10.00
Зложили: по 1.00: Іван Морозко, Лука Заблоцький, Мих. Вольнинський, Анна Михальчишин, Петро Стадник, Іван Масляк, Петро Беркита, Павло Стадник, Ст. Лещишин; по 50 цнт.: Олекса Петришин і Марія Скірняк.
Россфорд, О., від церкви св. Михаїла переслав п. О. Невойда 5.64
Ст. Луіс, Мо., від парафії переслав о. М. Данилович 10.00
Клівленд, О., від 39 сотні Січи переслав п. В. Тритяк 22.50
Гемтремк, Миш., від тов. Згоди переслав п. Андрій Патра...... 38.80
Аллентавн, Па., Лев Хома..... 1.00
Джанет, Па., о. А. Рудакевич.. 5.00
Янгставн, О., Йосиф Фурдас... 1.00
Гемтремк, Миш., від Комітету Обєднання переслав п. А. Патра 23.00
Зложили: Іван Лущишин і Іван Тилішник по 5.00; Петро Гищук 3.00; Павло Крушильницький і Ілія Тарапата по 2.00; по 1.00: Іван Ангел, Лев Білик, Павло Войтович, Іван Андрушко, Мих. Миськів і Петро Войтович.
Детройт, Миш., від парафії переслав о. Д. Добротвор........ 35.00
Маджестик, Кентокі., Григорій Ваграль........ 2.00
Филаделфія, Па., Тов. Українська Акад. Громада 10.00

РАЗОМ $163.94

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО В ДОМІ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ У ЛЬВОВІ.

Завдяки невтомній праці організації Кружка дівочого пласту II. полку ім. Марти Борецької під проводом Нусі Танчаківської відбувся 13. травня ц. р. в домі інвалідів концерт в честь Шевченка з промовою К. Малицької і Нусі Танчаківської та музично-вокальними

МИТТЯ ПОСУДИ ТА КРАСА ЖІНОЧИХ РУК

Пані Вилбер Фриблі, предсідателька Федерації Жіночих Клюбів в стейті Илинойс, упевнює, що найкращим способом на красу жіночих рук є миття кухонної посуди. — лишень що треба знати, як мити. Пані Фриблі радить вживати слабого мила, а змивати миску доперва відтак.

БАНДИТСЬКІ НАПАДИ У ЛЬВОВІ

На площі св. Юра в ночи дня 17. травня невідомі бандити напали на Миколу Корвака і Броніслава Якуба та тяжко поранили їх ударами ножа в живіт і голову. Тогож дня недалеко жовківської рогачки бандити поранили Віктора Райхмана. При вул. Сонішній на Ришарда Левенталя напав „приятель" його жінки і тяжко поранив ножем в лице Павліну Серадзку поранив штилетом її „наречений".

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СПРІНҐ ВАЛЕЙ, Н. Й. Тов. Просвіта, від. 16 повідомляє своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться в суботу, 16. червня о 7. годині вечер в Укр. Н. Домі на Твін Евню. Просится усіх членів прибути бо є важні справи до полагодження а також будеться приймати нових членів. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Магомета, предс.; К. Ільків, секр.

ФОРД СИТІ, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 63 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 17. червня в гали тов. Запор. Січи під ч. 600 6-та Евню і 6-та ул. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів явитись на мітинг, бо уряд здасть піврічне справозданє. Довгуючі члени мають вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Суть важні справи до полагодження. Також будесь принимати нових членів і дітий до У. Н. Союза без вступного. Користайте з нагоди. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — О. Мищишин, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Дубов, від. 370 повідомляє, що мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 17. червня в церковий гали під ч. 127 Парк ул. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — М. Довгий, предс.; І. Хабінець,, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316 повідомляє, що місячний мітинг відбудеться о годині 7.30 вечером в четвер, 14. червня в гали Вільні Козаки під ч. 102 Джойнер ул. Кождий член обовязаний прибути на мітинг і вирівнати свої вкладки. Також є важні справи до полагодження. Пригадується членам, щоби вписували свої діти до У. Н. Союза, як також щоби старались придбати нових членів до товариства і до У. Н. Союза, бо тепер є дуже добра нагода, вступ вільний до У. Н. Союза і до нашого товариства до кінця цего місяця. Користайте з нагоди поки час. — Н. Стрілець, предс.; О. Мачинський, секр.

МИЛВОКІ, ВИС. Тов. ім. Ів. Франка, від. 103 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 17. червня (зараз по Службі Божій) в парохіяльній гали. Проситься всіх членів прибути, бо маємо дуже важні справи до полагодження, а також будеться принимати нових членів. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Т. Танін, пр.; В. Колодрубець, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від 76 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о годині 7.30 вечером в суботу, 16. червня в гали Української Школи під ч. 93 Вен Бюрен ул. На порядку нарад справозданє уряду, контролі і з балю. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Романишин, пр.; О. Лисак, секр.

ДІТРОЙТ, МИШ. Бр. св. о. Николая, від. 175 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 17. червня в парохіяльній гали при Кліперт Евню. На порядку нарад буде фінансове і рекордове справозданне. До братства будесь принимати членів без вступу. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2.00. — В. Шеремета, предс.; В. Бартіш, секр.

НАНТИСТАВН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 105 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 17. червня в гали Укр. Громади під ч. 2051 Ровен ул. На порядку нарад справозданє урядників і контрольної комісії. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Чорний, предс.; С. Слободзян, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Сестр. Пр. Богородиці, від. 33 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 17. червня в церковній гали під ч. 9211 Чансей Евню. Будесь приймати нових члениць і збиранє місячних вкладок. Кожда членица має вирівнати свій довг. Неявившася членица заплатить кару 50 цнт., а урядничка 1 дол. — Ева Грицкевич, предс.; Анна Дзюрдзевич, секр.

ВИЛКСБЕРИ, ПА. Бр. св. о. Николая, від. 99, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться зараз по Службі Божій в гали церковній дня 17. червня. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — В. Гнатів, пр.; П. Герман, секр.

Богдан Лепкий.

В ГЛУХІМ КУТІ.

(3)

„І що тут робити, як тут приступити до тата, як би їх успокоїти та переконати?" —думав Михайло і з тими думками заснув.

* * *

Короткі літні ночі. Навіть нема коли розпростувати втомленого тіла. Та за те спиться тоді камяним сном і сон той має якусь незвичайну силу.

Як Михайло встав, то що йно свитало. Глянув на небо — нічого. Лищ на заході якісь мраки, як би дими, і вітер звідтам потягає гнилий і теплий, як із печі.

Обійшов Михайло товар і думає, чи йти до хати, чи ні. Ні, не піде. По що дратувати батька? Переконати його, не переконає, лише шкода гнівити Бога.

Взяв сокиру й пішов до моста, що його громада чим скорше направляла, бо туди мали їхати канони. Поки дійшов, сонце викотилося, велике й ясне та від разу взяло так сильно припікати, як у само полудне.

— Ой, біда! Буде дощ. Коби хоч татуньо не зачинали жати, бо шкода хліба — думав Михайло — та щоб Ганька не йшла, бо ще гірше з нею буде. Вигналося то таке як конопля, тай хорує. Най їх Бог хоронить.

Цілий день не йшла йому робота. Думки не давали спокою і на серцю робилося так тяжко, як би на нього столітний дуб звалився.

З полудня почали виступати хмари та закрили небо, як брудні і мокрі верети. Під вечір почали пускати з себе дощ. Що вітер повіє, то дощ слабне, але йде.

Наповнилася ріка водою, виступили на дорозі калюжі, обмокли дерева, стріхи й люди. Ще до ночі далеко, а вже світа божого не видно, такі всюди мраки й пара. Слота...

— Маєте, татуню, барометер на небі — думав Михайло вертаючи домів. Був змучений і такий обмоклий, що аж пара з нього била. Хотів чим скорше дістатися до теплого й сухого кута.

В своїй улиці здибав молодшого брата. Біг у село.

— А ти куди?

— По оцет до коршми, Ганька вмирає.

Михайла як би хто ножем шпигнув. І жаль і злість нараз ухопили його серце, як у залізкліщі.

— А що, не казав, не казав? — говорив, вступаючи в хату.

Ганька лежала на лаві, бліда, як смерть. Великі, сині очі дивилися жалібно у стелю. На устах була кров.

Мати клячала коло неї, і киваючи головою, приговорювала скрізь сльози:

— Робітнице моя! Дівонько моя! Якже ти мене лишаєш? Казала я, не спішися, казала я, спічни собі, дитино, а ти все перлася в-перед. Згубила тебе твоя скорість, доню!

А батько сидів із люлькою в зубах коло скрині і бурмотів до себе:

— Насілася лиха доля на мене, тай годі. Що крок, то вовк, що два, то біда. Ого! Пропав я, як пес на ярмарку!

Коли побачив сина, то втих і голову спустив над саму скриню.

А Михайло лиш глянув, щоє, і пішов запрягти коні. Навіть ніхто не знав, що він поїхав по лікаря до міста.

* * *

Тимчасом із Ганькою було дуже погано.

Навіть оцет, якого випила мало не цілу склянку, не поміг їй, а здавалося, ще гірше пошкодив. Стягала ногами і з болю так страшно кричала, що сусіди не годні були спати. Серце, тай серце!

— Нема що, чоловічі, — каже Яциха — йди по Горпину!

За малу хвилю привів Яцко Горпину, червону, розхрістану, пяну.

— Всьо, кумонько, я лишила, а до вас прибігла — говорила, цілуючи Яциху. — Ви в мене перші! Вітиху лишу, писариху лишу, а до вас прийду, бо дуже вас люблю! Але принесіть, мої милі, хоч пів кватирки, бо найся пріч каже, так мене в середині ріже, що крий Боже!

Приніс Яцко пів кватирки, випила Горпина, закусила часником і цукром та взяла оглядати хору.

коле і в грудях, кажеш спирає

— Коло серця тебе, донечко, і голова так, як би тріснути хотіла — то вроки. Срийна, дівонько, врекла тебе, бодай її всі дідьки наврікали, бодай вона долі не знала, відьма погана. Таку ладну дівчину зіпсути, гей, гей, гей!... Нема, чуєте, нічого гіршого як погані очи. Гірша в них їдь сидить, як у змиї. Най нас Господь милосерний боронить та заступить від такої біди! — говорила звертаючись до родичів. — Але налийте, прошу вас, іще капку, бо в горлі сухо стало. Розмовляти не годна.

Випила, закусила й далі оглядала.

— То, що ви їй оцту дали, то добре. Оцет від усякої хороби помагає. Тепер ми їй вугле скинемо і буде, як рукою відняв. З неділі піде ваша донька в поле, а йно уважайте, бо то молоде, дурне і скоре, як молодий кінь".

Подала Яциха Горпині з мисника нову миску, наляла з коновки води і нагорнула з печі червоного вугля. Горпина дмухала на воду, приговорювала до вугля і над мискою на відлів махала. Потім жар зсипала до миски.

Зашипіла вода і засичало вугля, а Горпина казала, щоби так які они шипіли, як будуть у смолі кипіти, та доповідала, щоби так та погана душа, що вроки на дівку навела, на сам спід пекла впала, як те вугля на спід миски паде.

— На ліси, на бори, за десяті гори, в багно та трісте йди! — кричала, вимахуючи руками та бігаючи докола миски.

Від того вітер робився, гасив лямпу та холодом віяв по лиці Яцка і Яцихи.

— Гу-у! Як страшно! — і хора з безнадійною розпукою дивилася на розхрістану відьму та на її чари.

— А що? Не казала? А не казала я? Вроки. Ще й які! О! О! Дивіть, як вугля поспадало. О!...

Потім набрала з миски вугляної води, обмила хорій лице, руки, ноги і казала напитися з поганої, брудної долоні. Потім сама випила, але не воду, а горівку, оперла голову об стіі захропіла на всю хату. Навіть крик хорої, що потрясав тихими стінами, не міг її збудити.

— Вставай, кумо! — благала Яциха, стягаючи її з лави. — Ганька вмирає.

Горпина зірвалася і як шалена бігала по хаті. Зачіпала собою об піч, об скриню, бо така була пяна, що не могла вдержатися на ногах.

— Ножа, сорочки, хутше!

Подали їй ніж і здіймили з хорої сорочку.

Горпина стояла посеред хати з ножем у правій руці, з сорочкою в лівій і, хитаючись, як Жид на молитві, мляскала заслиненими губами і щось такого говорила, чого ніхто не міг зрозуміти і чого, мабуть, сама не розуміла. Потім ніж перепустила через сорочку, зараз його підняла і з розмахом вбила в одвірок.

і оюПалдокрфщ

Потім упала на лаву, оперла голову об стіну і в друге захропіла. По хаті, як би хто канонами котив.

Хора на хвилину втихла. Яцко лежав на скрині, а Яциха дивилася на пяну Горпину, як Жид у лице чудотворного рабіна.

Нараз хора зірвалася і почала кричати, аби її добили, бо не витримає.

Знов збудили Горпину і вона знову бігала по хаті, як у горячці, а потім казала класти до серця горячі приклади.

Але й те не помагало, а як коло півночі приїхав лікар, то вже не було кого лічити.

— Як можна, — говорив до родичів, — як можна хорій на серце давати оцет пити та ще хто знає який і класти горячі приклади? Я казав би ту бабу до криміналу замкнути, ту піячку!

— Коби знати — відповів Яцко, отак, аби щось сказати, а в душі подумав собі: „Так мало бути, тай кінець."

* * *

То було в суботу, а в понеділок поховали Ганьку. Людий зійшлося багато, як звичайно, в слоту. Яцко приніс горівки, спекли хліба, зварили пирогів і нарід гостював, як на празнику.

Коло полудня винесли тіло з хати і поклали на віз. За возом ішла Яциха й голосила: „На когож ти мене покидаєш, робітнице моя, помічнице моя? То я тобі весіллячко зготовила, доню, з сирою землею, з темною могилою, з білою березою. Чому ти мені малою дитиною не вмерла, не було би такого великого жалю! Ой, ой, ой!

А дощ падав, а вітер віяв, а дзвони на дзвінниці дзвонили.

Як минали церкву, то зашуміли старі, високі липи, потрясли гіллєм зеленим і кинули кілька капель срібної роси на білу труну.

А як переходили по при поле, то кланялося Ганці колосисте збіжже, як добрій робітниці.

Заскрипіли цвинтарні ворота і дружби повели молоду не до престолу, а до гробу.

(Дальше буде).